O'ZBEKISTON RESPUBLIKAZI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVASIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
rektori M.E.Po'latov
____
«28» 08 2024 yil

Ro'yxatga olindi: №________
2024 yil "29" 08

«TO'LOV TIZIMI VA BANK XAVFSIZLIGI» FAN DASTURI

(magistiratura)

Bilim sohasi:	**400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq**
Ta'lim sohasi:	**410 000 - Biznes va boshqaruv**
Ta'lim yo'nalishi:	**70410501 - Bank ishi va auditi**

Samarqand-2024

Fan/modul kodi	O'quv yili 2024-2025	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 4
Fan/modul turi tanlov	Ta'lim tili O'zbek/rus		Xaftadagi dars soatlari 4

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	To'lov tizimi va bank xavfsizligi	60	60	120

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – kelgusida yuqori malakali iqtisodchi mutaxassislar bo'lib etishadigan talaba va magistranlar uchun banklarda to'lovlarni tezlashtirish, ularni to'g'ri va o'z vaqtida o'tkazishni ta'minlovchi dasturlar bilan tanishtirish va Respublikamiz bank tizimida hisob-kitoblarning optimal shakllari, tezkor pul o'tkazmalari, yangi bank texnologiyalari to'g'risida nazariy bilim berish orqali ko'nikmalar hosil qilishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

1-mavzu. To'lov tizimi va uning strukturasi

To'lov tizimining mazmuni va uning elementlari. Respublika to'lov tizimi va uni tashkil etilishi. O'zbekiston Respublikasi to'lov tizimining rivojlanish boskichlari. Markaziy bankning to'lov tizimidagi o'rni. O'zbekiston Respublikasi to'lov tizimi va to'lov infratuzilmasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari. Tijorat banklarining to'lov tizimi.

2-mavzu. Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi

Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi va ularning elementlari. "O'zbekiston Respublikasida naqd pulsiz hisob-kitoblar to'g'risida"gi Nizomning mazmuni, ahamiyati va uning amaliyotda qo'llanilishi. Iqtisodni modernizatsiyalash sharoitida naqd pulsiz hisob-kitoblarni takomillashtirish. Plastik kartochkalar va ularning milliy to'lov tizimidagi o'rni. O'zbekistonda plastik kartochkalar tizimining rivojlanishi va takomillashuvi. Muddati o'tgan debetorlik-kreditorlik qarzdorliklari va ularni qisqartirish yo'llari

3-mavzu. Elektron to'lov tizimi va uning banklararo hisob-kitoblarni tashkil etishdagi o'rni

Elektron to'lovlar tizimining mazmuni, ahamiyati, uning O'zbekistonda joriy etilishi va ishlash tamoyillari. Banklararo to'lov tizimi faoliyat yuritishining buxgalteriya modeli. Banklararo to'lov tizimi orqali ma'lumotlar uzatishning texnologik jarayoni va uni tashkil qilish. O'zbekistonda elektron axborotlarni muhofaza qilishni tashkil etish. Elektron imzo va elektron raqamlash

4-mavzu. Yagona vakillik hisob varag'i orqali hisob-kitoblarga asoslangan to'lov tizimi

Yagona vakillik hisob varag'i, uning mazmuni va ahamiyati. Yagona vakillik hisob varag'ining vazifalari. Yagona vakillik hisob varag'ining to'lov tizimidagi o'ziga xos xususiyatlari. Yagona vakillik hisobvarag'i asosida tijorat banklari va uning filiallari o'rtasida banklararo hisob-kitoblarning tashkil etilishi. Tijorat banki to'lov markazining dasturiy kompleksi.

5-mavzu. Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatishda "Bank-mijoz" dasturining o'rni

Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatishning mazmuni va uning bank faoliyatida tutgan o'rni. "Bank-mijoz" dasturiy ta'minoti va uning ahamiyati. "Bank-mijoz" tizimining asosiy vazifalari. Hisob-kitoblarni "Bank-mijoz" tizimi orqali o'tkazish tartibi. Bank-mijoz dasturi bo'yicha mijozning ish tartibi.

6-mavzu. "Internet-Banking" elektron to'lovlar tizimi

"Internet-Banking" elektron to'lovlar tizimining mazmuni va ahamiyati. "Internet-Banking"tizimining banklar faoliyatida tutgan o'rni. Internet-Banking" tizimining O'zbekiston Respublikasi banklarida qo'llanilishi. "Internet-Banking"tizimining O'zbekistonda rivojlantirish istiqbollari

7-mavzu. Yangi bank texnologiyalari

Elektron bank tizimlari. "SMS-Banking"- tizimining mazmuni va uning amaliyotda ishlatilishi. "Mobil-Banking" tizimining mazmuni va uning amaliyotda qo'llanilishi. "Mayl-Bank" elektron to'lovlari kichik tizimining xususiyatlari. Jahon amaliyotidagi bank texnologiyalari, ularning O'zbekiston Respublikasida qo'llanilishi.

8-mavzu. SWIFT xalqaro to'lov tizimi

SWIFT xalqaro to'lov tizimining mazmuni va uning tashkil etilishi. SWIFT xalqaro to'lov tizimining ishlash tamoyillari. SWIFT to'lov tizimiga a'zo bo'lish bosqichlari. SWIFT to'lov tizimi orqali hisob-kitoblarni amalga oshirish tartibi. SWIFTning avzalliklari va kamchiliklari. O'zbekiston banklarining SWIFT to'lov tizimi bilan munosabatlari

9-mavzu Pul o'tkazish tizimlari

Pul o'tkazish tizimlari va ularning turlari. WESTERN YUNION pul o'tkazmasi, uning afzalliklari, shartlari. MONIGRAM tizimi orqali naqd pul o'tkazish tartibi. ANELIK pul o'tkazish tizimi orqali naqd pul o'tkazish tartibi. KONTAKT tizimi orqali pul o'tkazish tartibi. Naqd pul o'tkazmalarining boshqa turlari va ularning xususiyatlari.

10-mavzu. Bank xavfsizligining maqsadi va vazifalari

Bank xavfsizligining mazmuni va uning maqsadi. Bank xavfsizligining vazifalari. Bank xavfsizligini ta'minlashda himoya etilishi zarur bo'lgan ob'ektlar. Bank qiziqishiga va faoliyatiga ta'sir qiluvchi asosiy xatarlar. Bank

faoliyatida sodir bo'ladigan noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish chora-tadbirlari.

11-mavzu. Bank xavfsizligiga ta'sir qiluvchi xatar shakllari

Bank xavfsizligiga ta'sir qiluvchi xavf-xatar turlari. Naqd pulsiz hisob kitoblarni o'tkazishdagi firibgarlik va uni ogohlantirish. Kreditlash ishi bilan bog'liq noqonuniy operatsiyalari va ularni oldini olish choralari. Kassa vavalyuta operatsiyalari bilan bog'liq noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish choralari. Qo'riqlanayotgan bank haqidagi axborotni noqonuniy olish va ishlatish yoilari.

12-mavzu. Bank xavfsizligi ob'ektlari

Bank xodimlari – xavfsizlik ob'ekti sifatida. Bank xavfsizligining ob'ekti sifatida – moliyaviy va moddiy mablag'lar. Bank xavfsizligining ob'ekti sifatida- bank ma'lumotlari. Qonun kuchi bilan konfedensial xarakterga ega bo'lgan ma'lumotlar va ularning manbalari. Konfedensial xarakterga ega bo'lgan hujjatlar bilan ishlashda bank xavfsizligini ta'minlash. Banksiri. Tijoratsiri. Auditorsiri.

13-mavzu. Bank xavfsizligini ta'minlashning huquqiy asoslari

"Banksiri" to'g'risidagi qonunning mazmuni va bank xavfsizligini ta'minlashdagi ahamiyati. "Bank xavfsizligi tizimi to'g'risida"gi Tartib va uning mazmuni. "Bank xavfsizligi Kengashi to'g'risida"gi Tartibning mazmuni va uning amaliyotda qo'llanilishi.

14-mavzu Bank sirini himoyalashni tashkil etish

Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlar. Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlarni noqonuniy olish usullari. Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlarni olishga urinuvchi shaxslar. Bankning kompyuter sohasi bilan bog'liq ma'lumotlarni olishga urinishda jinoiy harakatning o'ziga xos tomonlari.

15-mavzu. Bank xavfsizligini himoyalashni tashkil etish

Bank xavfsizligini tashkiliy jihatdan ta'minlash usullari. Bankning xavfsizlik xizmati. Bank xavfsizligini ta'minlash bo'yicha xodimlarning vazifalari. Bank xavfsizligini muhandis-texnik vositalar yordamida ta'minlash. Bank xavfsizligini informatsion-analitik usullar bilan ta'minlash.

III. Amaliy mashgulotlar buyicha kursatma va tavsiyalar

Amaliy mashgulotlar uchun kuyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. To'lov tizimi va uning strukturasi
2. Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi
3. Elektron to'lov tizimi va uning banklararo hisob-kitoblarni tashkil etishdagi o'rni
4. Yagona vakillik hisob varag'i orqali hisob-kitoblarga asoslangan to'lov tizimi

5. Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatishda "Bank-mijoz" dasturining o'rni
6. Internet-Banking" elektron to'lovlar tizimi
7. Yangi bank texnologiyalari
8. SWIFT xalqaro to'lov tizimi
9. Pul o'tkazish tizimlari
10. Bank xavfsizligining maqsadi va vazifalari
11. Bank xavfsizligiga ta'sir qiluvchi xatar shakllari
12. Bank xavfsizligi ob'ektlari
13. Bank xavfsizligini ta'minlashning huquqiy asoslari
14. Bank sirini himoyalashni tashkil etish
15. Bank xavfsizligini himoyalashni tashkil etish

IV. Mustaqil ta'lim va mustakil ishlar

Mustaqil ta'lim va mustakil ishlar mavzulari

1. To'lov tizimining mazmuni va to'lov tizimini tashkil qilishning nazariy asoslari. "To'lovlar va to'lov tizimi to'g'risida" Qonunning mohiyati
2. Naqd pulsiz hisob-kitoblarni va to'lov tizimini tashkil qilishda Markaziy bankning va tijorat banklarining o'rni
3. Yagona vakillik hisob varag'i orqali hisob-kitoblarni olib borish tartiblari
4. Bozor iqtisodiyoti sharoitida "Internet-Banking" elektron to'lovlar tizimining ahamiyati va o'rni
5. Banklarning vakillik munosabatlarini tashkil etilishi va ularning ishlash prinsiplari
6. Hisob-kitob Markazlarining tashkil etilishi, ishlash prinsiplari va ularning vazifalari
7. Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimini tashkil etishning xuquqiy asoslari
8. Elektron to'lov tizimi va uning banklararo hisob-kitoblarni tashkil etishdagi o'rni
9. Bozor iqtisodiyoti sharoitida yangi bank texnologiyalarining o'rni
10. Yangi bank texnologiyalarini, naqd pul o'tkazmalari tizimlarining alohida turlarining amaliyotda qo'llanilishi hisobini yuritish
11. Yangi bank texnologiyalarini, naqd pul o'tkazmalari tizimlarining alohida turlarining hisobini yuritish
12. Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimining xususiyatlari
13. Yagona vakillik hisob varag'i orqali hisob-kitoblarga asoslangan tulov tizimi.
14. Bank-mijoz dasturiy ta'minotiga asoslangan to'lov tizimi
15. Bank xavfsizligining maqsadi va vazifalari va unga ta'sir etuvchi omillarning o'rni
16. SWIFT xalqaro to'lov tizimi
17. Bank siri va uning bank faoliyatidagi ahamiyati va tutgan o'rni
18. Yangi bank texnologiyalari
19. Pul o'tkazish tizimlari
20. Bank faoliyatida sodir bo'layotgan noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish chora tadbirlari

21. Bank xavfsizligiga ta’sir qiluvchi xatarlar shakllari
22. Bank xavfsizligi ob’ektlari
23. Bank xavfsizligini ta’minlashning yuridika asoslari
24. Bank sirini himoyalashni tashkil etish

V. Fan o’qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o’zlashtirish natijasida magistr:

- naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi, yagona vakillik hisob varag‘i orqali hisob-kitoblarga asoslangan to‘lov tizimi, “internet-banking” elektron to‘lovlar tizimi, yangi bank texnologiyalari, banklarning vakillik munosabatlarini tashkil etilishi va ularning ishlash prinsiplari, to‘lov tizimining mazmuni va to‘lov tizimini tashkil qilishning nazariy asoslari, banklarning vakillik munosabatlarini tashkil etilishi va ularning ishlash prinsiplari, swift xalqaro to‘lov tizimi to’g’risida ***tasavvurga ega bo’lishi***;
- pul o‘tkazish tizimlari, SWIFT xalqaro to‘lov tizimining mazmuni va uning tashkil etilishi. SWIFT xalqaro to‘lov tizimining ishlash tamoyillari, bank xavfsizligining ob’ekti sifatida- bank ma’lumotlari, “Bank xavfsizligi Kengashi to‘g‘risida”gi tartibning mazmuni va uning amaliyotda qo‘llanilishi, bank xavfsizligini muhandis-texnik vositalar yordamida ta’minlash. bank xavfsizligini informatsion-analitik usullar bilan ta’minlash ***bilishi va ulardan foydalana olishi;***

Bank xavfsizligini ta’minlash bo‘yicha xodimlarning vazifalari, Konfedensial xarakterga ega bo‘lgan hujjatlar bilan ishlashda bank xavfsizligini ta’minlash, Qo‘riqlanayotgan bank haqidagi axborotni noqonuniy olish va ishlatish yoilari, SWIFT to‘lov tizimi orqali hisob-kitoblarni amalga oshirish tartibini bilish ***ko‘nikmalarga ega bo‘lishi kerak.***

VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:

- ma’ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantikiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- guruhdarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;

jamoa bo`lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to`la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to`g`ri aks ettira olish, o`rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushoxoda yuritish va joriy, oralik nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo`yicha yozma ishni topshirish.

Asosiy adabiyotlar:

1. Azizov U.O‘. va b.lar. Bank ishi. - T.: "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2016. – 640 b.
2. Abdullaeva Sh.Z. Bank ishi. - T.: "Iqtisod-Moliya" nashriyoti, 2017. – 768 b.
3. Банковский менежмент. Учебник / Под ред. О.И.Лаврушина. – М.:КНОРУС, 216. – 414 с

4. Синки Дж. Финансовый менежмент в коммереском банке и в индустрии финансовых услуг. Пер. с англ. – М.: Алпина Паблишер, 2017. – 1018 с.
5. Frederic S.Mishkin. The economics of money, banking and financial markets. Pearson Education Limited. 2015. 695 p.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

«To‘lovlar va to‘lov tizimlari to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasining qonuni. – T.: “O‘zbekiston”, 2019 yil 1 noyabr. O‘RQ-578-son

«Valyutani tartibga solish to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasining qonuni(yangi tahriri). – T.: “O‘zbekiston”, 2019 yil 22 oktyabr. O‘RQ-573-son

O‘zbekiston Respublikasi bank tizimi / F.M. Mullajonov tahriri ostida; O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. – T.: “O’zbekiston”, 2011. – 368 b.

Axborot manbaalari:

1.www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari va ma’lumotlari milliy bazasi.

2. www.cbu.uz – O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.

Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ FD-14-37

Fan/modul uchun mas’ullar:

Karimova Aziza Maxomadrizoevna, “Bank ishi” kafedrasi mudiri, i.f.d., dotsent;

Takrizchilar:

Xaydarov Z.Sh. «Umar» AITB «Ipak yo’li» Samarqand filiali boshqaruvchi o’rinbosari;

Xolmirzayev M. TDIU Samarqand filiali “Buxgalteriya hisobi, moliya va statistika” kafedrasi dotsenti, i.f.n.